

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Sexta. De Terra.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

terra, quâ ejus partes, quasi fugientes à circumferentia Cœli, conantur esse in medio mundi: unde naturale est illi hac de causa habere figuram circulearem.

hic conditum erat, id exigebat, discoopertam fuisse terram & elevatam à Deo quibusdam ex partibus, ita ut emineret super aquas, relicti hinc & inde, inter partes elevatas, maximis cavitatibus, ad quas deductæ aquæ defluerunt.

III. Observandum tamen, hanc figuram circulearem terræ non esse perfectæ & Mathematicè sphæricam, cacumina enim montium propinquiora sunt Cœlis, quàm profunda vallium; quoniam tamen hæc propinquitas ferè nihil est in tanta distantia, communiter & Physicè dici solet, terram obtinere figuram rotundam. De aqua idem patet; quia nisi figuram sphæricam obtineret, deberet habere partes aliquas à centro remotiores, quo fieret, ut non semper ad loca humiliora deflueret, quod & naturæ illius adversatur & experientia. Plinius lib. 2. nat. hist. c. 67. & Joannes de Sac. Bosio c. 1. suæ sphærae, inde etiam hoc probant; quod dependentes ubique guttas aquæ parvis cernimus globari orbibus, & pulveri illatas frondiumque lanugini impositas rotundari; & in poculis etiam repletis media maximè tumere, unde colligit eandem figuram toti aquæ convenire. Verum est tamen dici etiam posse hujusmodi guttas in orbem coire conservandi sui causa. Ignem sub concavo Lunæ rotundam obtinere figuram; saltè quoad superficiem ejus convexam patet; quia proximè cohæret concavo Lunæ. De Aère, quò ad superficiem ejus concavam, idem patet; quia circumdat & ambit globum rotundum, quem constituunt aqua & terra. Quoad superficiem tamen concavam ignis, & convexam aëris Clavius in c. sphærae tit. an ex terra & aqua fiat unus globus, verisimile existimat, neutram esse sphæricam, eò quod plus ignis sub Zona torrida, hoc est sub Equatore vel propè, ubi nimirum continuè versatur Sol, summâque velocitate Cœlum convertitur, videatur generari; sub Zonis autè frigidis, nempe sub polis, aut propè, plus aëris, propter nimiam distantiam Solis, frigiditatem & tarditatem motus. Plura de hac re vide apud Conimb. Quod verò ignis, quando ascendit cacaminetur in figuram pyramidis, causa est, quia partes tenuiores & puriores celerius ascendunt, minis tenues & puræ non item.

QUÆSTIO VI.

De Terra.

I. Hactenus de Elementis in communi: restant nonnullæ gratiosæ quaestiones, & problematicæ de quolibet in particulari examinandæ, quod brevibus præstabo. Et de terra quidem in superiori parte omnia quasi tetigi, quæ necessaria videbantur; restat ergò resolvere, an fuerit cum, vel sine montibus condita, secundò ponam ejus divisionem & magnitudinem: quod ad primum ergò

II. Dico: Terram ab initio productam à Deo rotundam, & perfectè globosam sine ullis montibus, qui nunc sunt, conditam fuisse; eandemque usq; ad tertiam diem undiq; aquis coopertam, ut Elementi natura postulat. Tertiâ verò die, quoniam finis, ad quem mundus

F. Amandi Hermann Physica.

Dices: Ps. 113. dicitur: Super montes stabunt aquæ. Respondeo, quòd iste locus commodè potest intelligi de tempore diluvii, ut ibidem D. Augustinus interpretatur, nec esse necesse, ut intelligatur de prima rerum creatione & propterea dicatur, eam creatam fuisse cum montibus. Quando ergò conditi sunt montes? Respondeo cum D. Damasceno loco cit. conditos fuisse eadè tertîa die, quâ aquis discooperta fuit terra; dum enim terram quibusdam in partibus elevavit ingentibus cavernis, quæ aquarum essent receptacula, relicti; quædam etiam discoopertæ terræ partes aliis depressis elevatæ manserunt, ut montium & convallium varietas existeret, quæ non solum ad aspectum jucunda esset, sed etiam plurimum conferret ad regionum salubritatem, ad cohibendum ventorum impetum, ad arcendos maris, fluviorumque incursum, ad rerum, quas terra ex se generat, fertilitatem & copiam. Tum, quia fontes ferè, amnesque, quibus irrigatur terra, è montibus erumpunt. Tum, quia germina quædam colles amant, alia camporum planitiem, quædam pervia ventis juga, alia depressas valles: Unde constat, falsam esse quorundam sententiam, qui volunt, decurrentibus aquis diluvii, fuisse factos primò montes, neque enim ad illud usque tempus à mundi origine terræ fecunditati satis consultum fuisset. Et Gen. 7. legimus, aquas diluvii quindecim cubitos supra altiorem montes elatos fuisse. Adendum verò, progressu temporis, aliquos ex illis in planitiem coadæquatos, alios de novo genitos, quod vel aquarum vi & impetu accidere solet, pro materiæ durioris, vel mollioris natura, & regionum situ & opportunitatibus: vel terræ motibus, vel effrenatâ ventorum violentiâ, quæ nonnunquam arenam undique sublata, tam unum in locum congerit & ingentes cumulos, montesque efficit.

Quantum ad divisionem terræ attinet, multiplex est; nam, Divus Augustinus eam divisit in quatuor partes generalibus terminis: nam Enarrat. in Ps. 59. ait: *Mundus quatuor partibus constat. Quatuor ejus partes notissime sunt omnibus; & sæpe in Scripturis memorate, quæ etiam quatuor venti dicti sunt, Oriens, Occidens, Aquilo, Meridies, quas partes docet in vocabulo suo ADAM Protoplastæ, secundum linguam Græcam contineri his verbis: Ipse Adam orbem Terrarum significat secundum linguam Græcam. Quatuor enim litteræ sunt A. D. A. M. sicut autè Græci loquuntur, quatuor orbis partes habent ἀνατολήν dicunt Orientem: δύσην Occidentem: ἀπὸλον Aquilonem: μεσημβρίαν Meridiem, habens Adam. Ipse ergò Adam toto orbe sparsus est. In uno loco fuit & cecidit, & quodammodò comminutus implevit orbem terrarum. Particularius tamen agendo terram suo tempore in tres partes divisam lib. 16. Civit. cap. 17.*

Nnnn 2

III. Explicatus Scriptura.

Montes tertiâ die facti sunt.

IV. D. Augustinus divisit terram in quatuor partes alias quæ nomen Adam in se habet.

ut sint omnes Asia, Europa, & Africa. De America nihil tunc Temporis sciebat, ut etiam dicat cap. 9. supra: Fabulam esse dari Antipodas, Homines scilicet à contraria parte terra, ubi sol oritur, quando nobis occidit, ad versa pedibus nostris calcantes vestigia.

Hodie tamen celeberrima & notissima est Orbis & terræ cognita divisio in Europam, Asiam, Africam & Americam, incognita in Australi & Aquilonarem incognitam.

V.
In qua regna
dividuntur
Europa.

Europa dividitur in sequentia Regna & Provincias, & sunt: Lusitania, Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Hibernia, Belgium, Germania, Helvetia, Italia, Bohemia, Dania, Norvegia, Suecia, Lappia, Finnia, Livonia, Lituania, Curlandia, Prussia, Polonia, Hungaria, Transylvania, Walachia, Moldavia, Imperium Turcicum continens Croatiam ex parte, Boffenam, Bulgariam, Serviam, Romaniam, Græciam, Russiam, Tartariam minorem.

VI.
Europa Insula.

Europa habet Insulas: Islandiam, Frislandiam, Groenlandiam, Selandiam, Gottlandiam, Schottlandiam, Heberides, Orcades, Insulas Elandricas, Canarias seu Fortunaras, Baleares, Sardiniam, Corsicam, Siciliam, Maltam, Cretam seu Candiam, Cyclades, Sporades, Rhodum, Cyprum, &c.

VII.
Nomina
Oceani in
Europa.

In Europa Oceanus sequentia fortitur nomina; Oceanus Septentrionalis, Mare Sarmaticum, mare Glaciale, Oceanus Deucalionis, mare Germanicum, Oceanus Cantabricus, Aquitanicus, Britannicus, occidentalis, seu mare Atlanticum, mediterraneum, cujus solemniore partes sunt: Mare Ibericum, Balearium, Africum, Sardinum, Gallicum, Ligusticum, Tyrreheum, seu Inferum, Adriaticum, seu Superum, vulgò Golfo di Venetia, Iconicum, Ægeum, seu Archipelagus, Hellespontus, Propontis Bosphorus, Thracicum, Pontus, Euxinus, Palus Mæotis, mare Creticum, Cyprium, Pamphilium.

VIII.
Sinus Euro-
pa. Freta

In Europa sunt sinus sequentes Mare Album, Balthicum, sinus Boddicus, Finnius. Freta ista: Danicum vulgò Sundt; Fretum Britannicum, vulgò Canal, Fretum Herculeum, seu Gibraltar, vulgò Straffe, fretum Corficum, Siculum, & dicti Bosphori & Hellespontus.

IX.
Europa flumina.

In Europa sunt flumina ista: In Hispaniis Tagus, vulgò Tajo; Guadianus, vulgò Anas. In Gallia Ligeris, vulgò Loire; Sequanna, vulgò Seine; Garonne, Garumna; Rhone, Rhodanus; In Anglia Tamensis; In Belgio Scaldis, Mosa, seu Nofarsa.

In Germania Danubius, Rhenus, Visturgis, Albis, in Silesia Odera, Moldava in Bohemia. In Italia Tiberis, Padus, vulgò Po. In Polonia Vistula. In Russia Borysthenes, Wolga, Duina. In Ungaria Dravus, Valdanus, Fabraria, Kerens, Keres, Bagustus, Cisa. In Tartaria Tanais. Reliquos vide in propriis Locis.

In Europa sunt celebratissimi montes: Inter Hispaniam & Galliam, Pyrenæi. In Tyroli Pyreneus, seu Brenner. Inter Galliam, Italiam & Germaniam Alpes. Inter Bohemiam & Silesiam, Gigantæi, seu Rusegebürg. In Ungaria Crapak, & Montana Norvegiae. Reliquos quare in propriis cujusque terre, & Provincie descriptionibus.

In Regno Portu-Gallie, seu Lusitanie, Urbes celebriores sunt sequentes: Braganza, Braga, Porto, Lamego, Aviero, Vizeu, Guarda, Coimbra, Leiria, Tomar, Portalegre, Lisbona, Eluas, Evora, Olivenza, Setubal, Beia; Ad hoc regnum pertinet regnum Algarie, in quo sunt Tavila, Lagos.

Hispaniarum Monarchia principalissimè in duabus Coronis Castilia nempe, & Aragonia consistit, ad quæ omnia alia reducuntur. Et quidem ad Castiliam pertinet Castilia vetus, in qua sunt Urbes celebres istæ: Burgos, Calahorra, Valladolid, Soria, Olim Numantia, Oxma, Segovia & Avila.

Pertinet secundò castilia nova, in qua sunt Urbes famosa; Siguenza, Monasterium Escorial, quod inter Miracula mundi, ob amplitudinem & magnificentiam recensetur, Alcala de Henares, Madritum, Alcantara, Tolatum, Ciudad Real; ad hoc regnum pertinet Extremadura, in qua sunt Placentia, Badajoz.

Tertiò ad Castiliam pertinet Andalusia, in qua jacent hæc civitates; Corduba, Sevilla, de qua habent Hispani proverbium, est non habito visito sevigilia, non hæc visito Miravigilia, Medina, Sidonia, Cadiz.

Quartò pertinet Granada, in qua sunt Granada, unde regno nomen, Guadix, Alcala real, Almeria, Malaga.

Quintò incorporata est Murcia, in qua sunt Murcia, & Cartagena.

Sextò Galicia, in qua sunt Corunna, tatus, Mondonnedo, Conpostella, Lugo, Orense, Tuy.

Septimò Leon, in quo est Leon, Salamanca; huic regno incorporata est Asturia, in qua sunt Oviedo, Santillana.

Octavò, Navarra, in qua sunt Pamplona, ante quam vulneratus est S. Ignatius Loiola, Stella, Oliva, Tudella, Sanguetta; huic regno incorporata est tum Biscaga, in qua est Victoria, Bilbao Portus; tum Guipuzcoa, in qua est Tolosa, Fuentarabia, S. Sebastianus.

Ad Coronam Aragonie spectat primò Aragonia, in qua est Jacca, Venasque, Huesca, Saragossa, Lerida, Albarazum, Tortuel.

Secundò pertinet Catalonia, in qua celebres Urbes sunt: Perpignan, Girona, Barcelona portus, Tarragona, Tortosa.

Tertiò spectat Valentia, in qua est Valentia, Alicante, unde advehitur nobilissimum Vinum, Orihulla.

Quartò Majorica, in qua in diversis Insulis sunt Civitates: Majorica, Minorica & Yuifa.

In Hispania sunt celebres fluvii isti: Iberus, nunc Ebro, Sicoris, Suerro, nunc Nucar, & Taderunc, Guadalantin, & hi defluunt in mare Mediterraneum; In Oceanum verò Occidentalem Boëtis, nunc Guadalquivir; Anas, nunc Guadiana; Tagus, nunc Tajo; Munda, nunc Menda, Durius, nunc Dovero; Minuus, nunc Minho; suntque in Hispania duo promontoria solemnia, nempe Cabo S. Vincente, & Cabo finis terræ.

In Gallia sequentes sunt Provinciae:

Primò *Britannia*, in qua sunt S. Malo, Rennes, Nantes, Brest ad Sinum, & Insula Belle Isle. Secundo *Normandia*, in qua jacent Caen, Haure de grace, Diepe, Roan, Auranches, Alençon, Lisieux, Eureux. Tertiò *Picardia*, in qua est Provincia, Boulois, & Urbes Calais, Bologne, Suifons, Suife, Amiens. S. Quitin, Noyon. Quartò *Le Maine*, in qua est Le Mans. Quintò *Beavæ*, in qua jacent Chartres, Orleans, Territorium *Blaisois*, in quo Blois, Territorium *Louraine*, in quo est Tours, Territorium Anivu, in quo est Angiers, Savinur. Sextò *Isle de France*, in qua sunt Paris, S. Dionysius, S. Germanus, Senlis, & Provincia *Gastionis*, in qua est Montargis. Septimò *Campania*, in qua sunt Troys, Rethel, Sedan, Rheims, Charteville, Chalons Langres. Octavò *Puiczon*, in qua sunt Poiczier, Fonteney, Maillezais. Nonò *Bervi*, in qua Bourges. Decimò *Burgundia*, in qua est tum *Ducatus Burgundia*, in quo sunt Dyon, Autun, Charons, Mafcon, Auzerre, Provincia *Nivernois*, in qua est Levers & Charolles; tum *Comitatus Burgundia*, in quo sunt Gray, Belanzon, *Vismium*; Dola, Malins; tum *Bresse*, in qua sunt Bourg, Bellag.

Undecimò ad Galliam pertinet *Sain-*

tonge, in qua est Saintes, Rochell. 12. *Angoumois*, in qua Angoulesme. 13. *Limos*, in qua Lemoges, Tullis. 14. *Auvergne*, in qua Clermont, S. Flour. 15. *Bourbonnois*, in qua Bourbons, Molins. 16. *Lionnois*, in qua Lion Lugdunum, Beavicu, Feurs, Roanne. 17. *Savoia*, in qua sunt Chamberg, Geneve, Tounon, Moulitier, S. Joannes, Aulse Pignerol. 18. *Guaconia*, Aquitania, in qua sunt 14. Provinciae, quarum nomina cum earum Urbibus sequentia sunt: *Guienne*, ibi est Bourdeaux, *Bazabois*, Bazas, Civ. *Agenois*, Agen Civ. *Condom*, idem nomen Civitati; *Landèr*, Dax Civ. *Armagnac*, Aux Civ. *Guascogne*, Agre Civ. *Guare*, Verdun Civ. *Basque* Bayonne Civ. *Bearn*, Pau Oleron Civ. *Bigorre*, Tarbe. *Estræ*, Bonlogne Civ. *Cominges*, S. Bertrand; & *Comerans*, in qua est S. Lieger. 19. Pertinet ad Galliam *Perigot*, in qua est Perigucez, Sarlat. 20. *Quercy*, in qua est Cohors. 21. *Languedoc*, ad quem pertinent Territoria sequentia; *Tholosanum*, in quo Tholoufe, Manta, Uban, Rieux; *Foicense*, in quo Mirepoix, Pamiers; *Narbonense*, in quo Narbonna, Carcaffone, Aleth, Pons de Tomiers; *Albigense*, in quo Albus, Castres;

Rovergensè, in quo Roder. *Guivandanum*, in quo Mende; *Velanum*, in quo Le Picy; *Vivaranum*, in quo Viviers. *Beserense*, in quo Beziers, Lodeve, Agde; & *Nismecense*, in quo sunt hæc Urbes: Nismes, Ulsez, Montpellier, Orliens, Aurelia. 22. *Delphinatus*, in quo jacent Vienne, Valence, Die, Grenoble, Ambrun, Brianon, Bareimonette. 23. *Provincia*, in qua sunt Aix, Arles, Marseille, Souton; & tandem ad Galliam pertinent Comitatus *Avinionensis* & *Ducatus Orange*. Et hæc de Gallia, cujus fluvii suprà relatis adjunge Matronam, qui influit in Sequanam, & Saana, qui influit in Rhodanum.

Magna Britannia Regnum, divi-

ditur principalissimè in tres partes, & totidem Regna, nempe Angliam, Scotiam, & Hiberniam. *Anglia* in se continet *Kent*, in qua est Cantuaria. 2. *Suffez*, in ea est Richemond, Checester. 3. *Essez*, in qua est Londinum, & Cholcester. 4. *Castangle*, ubi est Ipswick & Cambridus. 5. *Mercia*, in qua est Oxonium, Bukingam, Northamton, Warwik, Glocester. 6. *Norumberland*, in quo est Yorck, Richemond, Lancaster, Appelbge, Novum Castellum, Eboracum. 7. *Wesssex*, in quo est Winchester, Salesburg, Winfor, Excester, Abington, Dorchester. 8. *Wales*, in qua sunt Denbigk, Montgomery; Insulae: Anglesey, Breknok, Pembrock, Montmouth, & Sorlings. *Scotia* versus meridiem habet Civitates Barwick, Peblis, Glasko, S. Andre, Edinburg: Versus Aquilonem Aberdon, Dunesby, Dunkell. *Hibernia* habet Dublinium, Armagh & Caschel.

Belgium dividitur in *Hispanicum*, &

Confederatum; *Belgium Hispanicum* continet *Brabantiam*, in qua est Lovanium, Bruxella, Antvernia, *Ducatus Arschot*, *Comitatus Canrecroy*, Bergen, Breda, *Majoratus Herenthals*, *Sylvaduca*. Secundo *Mechlinium*, Tertiò *Flandriam*, quæ subdividitur in *Germanicam*, in qua sunt Gravelinga, Dunkerka, Ypren, Gandavum, Gent; *Audenard*, *Courtray*, *Ostende*, *Brugg*, *S. Luys*. In Imperialem, in qua est Aelt, *Dendermonde*, *Ullst*, & in Gallo, seu *Italo-Flandriam*, in qua est *Ryffel*, *Dovay*, *Orchies*, *Dornik*. Quartò *Atrebatum*, *Arrois*; *Italicum* habet *Hesdin*, *Arras*; *Flandricum* *S. Omer*, *Aire*, *Bethun*. Quintò *Hennegau*, *Hennegau*, ibi est *Mons*, *Bergen* vulgò. *Camerinum*, & *Marieburgo*. Sextò *Namur*, ibi est *Namur*. 7. *Lucenburgicum* *Ducatus*, hic continet *Comitatum Rochefordensem*, *Ducatum Bullionensem*, *Comitatum Barensem*, in quo *Damviller*. 8. *Limburgum*, ibi sunt *Comitatus Falckenburgensis*, *Dalhenfis*, & *Herzogadensis*. 9. *Geldriam* *Hispanicam*, in qua est *Rurimund*, *Comitatus Horn*, *Kessiel* & *Meurs*.

Ad Belgium unitum & confederatum primò pertinet *Hollandia*, & alia est *Australis* continens *Wircum*, *Gorcum*, *Schonhoven*;

Alia *Aquilonaris*, & *occidentalis Frislandia*, quæ habet *Alema*, *Horn*, *Enkhuyfen*, *Harlem*, *Nardem*; alia *Hollandia sine addito*, in qua est *Amstelodanum*, *Schiedamum*, *Leidem*, *Delft*, *Gravenhag*, *Rotherodanum*, *Goude*, & *Lu-*

XVII.

Magna Britan-
niæ Provincie
Urbes.

XVIII.

Belgium His-
panicum, ha-
bet Braban-
tiam Meche-
linium Flan-
driam.

Atrebatum

Hennegau.

XIX.

Belgii uniti
Provincia.

fulæ Tezol, Ullieland, Skelling, Voorn, Dort, Briel. Secundò *Selandia*, in qua est Mieddelburg, Wisingen, ter *Veer*. Tertiò *Territorium Trajectense*, in quo Trajectum, & Amersford. Quartò *Frislandia*, in qua sunt Levarde, Franiker. 5. superior Insula, in qua sunt Deventer, Cœvorden, Campen, Navalia, Schwoll. 6. Gronningen. 7. Geldria Confederata, in qua sunt Niemege, Archheim, Zutphen.

XX.
Germania
primo dividi-
tur in ea que
est ultra &
que est cis
Rhenum &
primò He-
luetia.

XX. *Germania* totius Europæ, seu ut Draconem volantem, seu Fœminam sedentem consideres, Corpus & Pectus, ut vel hinc Germanos, quasi Gar mannos, & Alle manos dicere possis. *Germania*, inquam, superseco à laudibus, primò dividitur in eam, quæ est ultra & cis Rhenum. Mihi ultra Rhenum, primitis occurrit *Heluetia*, quæ in tredecim Cantones, seu Territoria, seu ut aliis placet, Pagos, aut Civitates dividitur, suntque istæ: *Tegurum Zurich, Berna, Lucerna, Uria*, in qua *Altorfium, Suicia, Sylvania*, vulgò *Unterwaldern, Tugium Zug, Glarona seu Glariz, Basilea, Friburgum, Solodurnum, Solthurn, Abbatiscella Appenzell, Scaphusia Schaffhausen*. Quibus adjacent vicini *Wallenses*, ubi est *Sittavia & Grifones, seu Graunpunter* ubi est *Curia*, vulgò *Chur*.

Alsacia.

Secundò est *Alsacia*, eaque duplex: *Superior* habet *Colmarium*, seu *Columbaria*; *Inferior* *Argentinam*, seu *Strasburgum*, huc pertinent *Priscovia*, in qua est *Brisacum*, & *Suntgavia*, in qua est *Pfirdt*.

Lotharingia.

Tertiò *Lotharingia*, cujus una pars pertinet ad Ducem *Lotharingiæ*, in qua est *Nancea*, altera ad Regem *Galliæ*, in qua est *Metis-Metz*; *Tullum Doll*; *Verdunum*, & *Ducatus Barenfis*.

Palatinatus inferior.

Quartò est *Palatinatus inferior*, in quo est *Budoris*, seu *Heidelberga*, cui etiam annumerari potest *Ducatus Bipontanus*, seu *Zwycbruck*, *Landsberga*, *Lauterck*, *Brickenfeldensis*, imò *Spira & Vormatium*, seu *Woorms*.

Archi Episcopi Treviren.

Quintò *Archi Episcopus Trevirensis*, ad quem pertinet *Confluentia*, *Coblentz*, & *Wittlich*.

Moguntinus.

Sextò *Archi Episcopus Moguntinus*, ad quem pertinet *Aschaffenburg*.

Colonienfis.

Septimò *Archi Episcopus Colonienfis*, ad eum pertinet *Bonna*, *Niffa*.

Octavò *Juliacenses* ex illa parte *Rheni*, ut *Juliacum*, *Cleve*, *Ravenstein*.

Nonò *Episcopus Leodienfis*.

XXI.

Germania
nobis cis
Rhenum alia
superior alia
inferior Sive-
ria.

XXI. *Germania cis Rhenum* dividitur primò in *superiorem & inferiorem*, seu in *sublimem & dimissam*; *sublimior & superior* habet *Regiones*, & *Provincias*, primò *Sueviam*, cujus una pars est ultra *Danubium*, in qua est *Augusta Vindelicorum*, *Campidona* seu *Kempen*. *Memingem*, *Lindau*, *Marchionatus Burgavienfis*, in quo est *Gunsberga*, *Episcopus Constantienfis*, & *Taxagerium Rottweil*: altera pars jacet cis *Danubium*, in qua sunt *Ulma*, *Donevert*, *Ottinga*, *Dickelspiel*, *Gmyndt*,

Halla, *Heilbrun*, huc etiam pertinet *Ducatus Caluconensium*, seu *Megapolitanus*, in quo est *Stugarda*, *Pforzheim*, & *Hochberg*. Secundò *Bavaria*, cujus etiam una pars ultra, & alia cis *Danubium* est, ultra duplex: superior, in qua est *Monachium*, *Episcopus Frisinganus*, item *Ratisbona*, & *Neoburgum*; *Inferior* habet *Landsbutum*, *Baticum* seu *Pastavium*, & *Juvanum*, seu *Salisburgum*. Altera pars est *Danubium* complectitur *superiorem Palatinatum*, in quo est *Amberga*, *Sulzbacum*, *Landgraviatus Lichtenberg*, *Norimberga*, *Eichstadium*, *Ingolstadtum*, & in *Confinibus Bohemiæ* *Neostadium*, & *Egra*, quæ jam incorporata est *Regno Bohemiæ*. Tertiò *Tyrolu Comitatus*, in quo est *Oenipontum*, *Brixium*, *Trientum*, & *Bulzanum*.

Quartò *Austria*, in qua est *Vienna*, seu *Juliohona*, *Kremsium*; *Aredata*, *Lincium*,

Claudia, seu *Claustro*, *Neoburgum* ex corpore *S. Leopoldi* celebre. 5. *Syria*, in qua est *Græcium*; *Julium Carnicum*, *Villach*, *Petru Petta*, *Cilley Zelia*. Sextò *Carinthia*, in qua *S. Vitus*, *Volckmart*. Septimò *Carniola*, in qua est *Labacum*, *Napportus*, *Cirknitz*, *Othavò Liburnia*, seu *Windismarch*, in qua est *Metting*. Nonò pars *Croatia*, *Sclavoniæ*, & *Dalmatiæ*.

Ad Germaniam inferiorem & Bal-

fam, spectat primò *Regnum Bohemiæ*, in qua sunt *Solemniore Civitates Praga Metropolis*, altera *pene Roma*, *Regino Radecium*, *Budeovicium*, *Pilsna antiqua*, & *fidelis semper, ac Catholica*; *Berauna*, *Littomericum*, *Nova Domus*, *Thabor*, *Luna*, *Satz*, *Colinium Paredubium*, *Czahlavium*, &c. quibus adjecta est ad *Bavariam Argelia*, *Egra*, & *et Ditione Principum Monsterbergensium Comitatus Glacensis ad Silesiam*.

Regno Bohemiæ colligatæ sunt, *Silesia*, quæ duplex est *superior*, & *inferior*, hæc habet octo Principatus, nempe *Grossensem*, seu *Kasurgensem*, *Colanocum*, seu *Glogovensem*, *Saganensem*, *Lignicensem*, seu *Lugidunum*, *Javoriensem*, *Volaviensem*, *Ollensem*, & *Bidurgensem*, seu *Uratraviensem*. Superior habet Principatus novem, nempe *Svidnicensem*, *Bregensem*, *Monsterbergensem*, *Gortkoviensem* cum *Episcopali Districtu Nitentis*, *Carnoviensem*, *Oppaviensem*, *Eburum*, seu *Oppoliensem*, *Ratiboriensem*, & *Theschensem*, cum *Comitatu Plessens*, qui omnes sua nomina habent à *Civitatibus Principatorum*, ejusque singulis aliud territorium *Provinciale* adjunctum est, quod vocant *Weichbild*.

Adjunctus est etiam *Marchionatus Moravia*, *Olim Marcomannia*, in qua sunt *Civitates celebriores Olomucium*, *Olim Juliamontium*, *Parienna*, seu *Brna*, *Zuoyma*, seu *Singona*, *Iglavia*, *Meseriz*, &c.

Item adjuncta fuit *Lusatia* tam *superior*, quæ habet *Galegia*, seu *Gorlitium*, *Bautzen*, *Susadata*, seu *Sitta*: & *Inferior*, in qua est *Tara*, *Guben* & *Catbur*.

In Germania inferiori secundo est

Francia, cuius una pars versus Austrum est, & in ea sunt Comitatus Erpacensis, Werthemienfis, Marchionatus Onspacensis, Episcopatus Herbiolenfis, Ducatus Koburgensis, Marchionatus Kulmbacensis, & Bayrertanus, Provincia Hemelberger, in qua Schleisinga, Schwinfurdu, Schmalcaldum; Civitas Franconfordum, Comitatus Hanaviensis, Reineccensis, Territorium Weinzerense, in quo Aschaffenburgum, Hamberga, Puzbachum, Fridburgum, Kostum, &c.

Altera pars Franconia quae est

Aquilonaris, in se complectitur Landgraviatum Halsia, qui alius est Darmstadtensis, alius Chastrius, seu Cassel, includitque in super Comitatum Waldecensem, in quo est Korbachum, 2. Abbatiam Hirschfeldensem, Comitatum Imburgensem, & Fuldensem Abbatiam. Haec pars Franconiae secundo complectitur Wetteraviam, & haec alia est Wisbadensis, alia Sarbrucensis, alia Dillenburgensis, in qua sunt quinque Comitatus, videlicet Nassoviensis, Katzenelbogenfis, Diezcentis, Bilsleinenfis, & Dillenburgensis; alia Sigensis, Isenburgensis, & Solmifcentis.

Ad Germaniam Inferiorem tertio

numeratur **Saxonia**, quae partitur in superiorem & inferiorem, superior continet primò **Voitlandiam**, in qua sunt Aulae, Plaanum. Secundo **Thuringiam**, in qua jacent Territorium Erfordense, Eisfeldense, Ducatus Winnariensis, ad quem spectat Jena, Eisenbaccum, & Salla; Ducatus Gottanus, & Imperiales Civitates Mylhausen & Northausen. Tertio est Comitatus **Mansfeldensis**, Stolbergensis, Cornhausen. Quarto **Saxonia Electoralis**, in qua est Wittenberga, Torgadam, Marchionatus Misnensis, in quo Lipsia, Misnia, Dreida, Ducatus Altenburgensis, Namburgum, Marfa, seu Morsburgum & Halla. Quinto **Anhaltinum**, in quo est Dessavia, Zerbst, Ascherleben, Bernburgum. Sexto **Parthenopolis**, seu Magdeburgum cum Comitatu Darbyensi. Septimo **Marchionatus Brandeburgicus**, & alius est antiquus, in quo est Tangermundum, alius novus, in quo est Kustrinum, & alius medius, in quo est Berlin cum Colonia, Brandeburgum & Territorium Sterbergenfe.

Ad Saxoniam inferiorem numerantur

Ducatus **Virunensis**, seu Brusfuicensis, in quo est Brusfuicum, Wolfenbittel, Hellsstadt, Episcopatus Hildesheimensis, Comitatus Schiegebergensis, Ducatus Grubenhagensis, Episcopatus Halberstadtensis. Secundo annumerantur Ducatus **Luneburgensis**, Zellenfis, Hanoviensis, Comitatus Harbrucensis, Danebergensis. Tertio Comitatus **Schauburgensis**. 4. Ducatus **Lauburgensis**, apud quem est Razeburgum. 5. Ducatus **Megopolitanus**, in quo est Rostock, Gultrau, Schuerin, Wisfmar. 6. Ducatus **Pomeraniae**, in quo est Sidinium, seu Stetinum, Strallundum, Greiffwaldt, Rygen, Camin, Wollia, Stolpe, Kollberg; adjacet Casubia, & Pomerella. 7. Episcopatus **Bremenfis**. Leuphana, seu Lubekum. 9. Hambur-

gum. 10. **Holfatia**, in qua est Kiel, Rensburg, Meldark, Glycksstadt, Ducatus Ullesvicensis, & adjacet Insula Alfen.

Quarto est in Germania inferiori Si-

cambia, modò Westphalia, in qua primò est Orientalis Frislandia, in ea est Enden, Aurik. 2. Comitatus Oldenburgensis, in quo item est Delmenhorst, Iveren. 3. Episcopatus Monasteriensis, in quo item est Bucholdt, Carlsfeld. 4. sunt plures parvae provinciae, ut Comitatus Hoyensis, Diepholtenfis, Benthenfis, Lingensis, Tackelburgensis, Ravenspergensis, Rekenbergensis, Episcopatus Mundenfis & Carveyensis. 5. Episcopatus (Tuderium) seu Paderbornensis. 6. Ansburium, Osnaburgensis. 7. Ducatus Westphaliae, in quo est Wale, & Comitatus Reklinghausen. 8. Juhiacenses Provinciae, ut Comitatus Nareccensis, & Ducatus Montanus, seu Bergensis, in quo est Difteldorff, Sallingen. Et 9. Comitatus Waldecensis.

Hinc ad Daniam, ad quam primò

pertinet **Iutlandia**, in qua est Ripen Archus, Fridrichsode. 2. Insulae, **Selandia**, in qua Koppenhagen, Rotfchuld, Cronenturgo: **Finnia**, in qua est Odenfee. 3. Parvae Insulae. 4. **Norvegia**, in qua Bahus (habent nunc Sueci) Bergen, Dranthen, Warhus. 5. **Islandia**, in qua flammivomus Mons Hecla. 6. **Granlandia**. 7. Spitzbergen.

Ad Sueciam pertinet primò Sonnen,

Halland, & Btenkingen. 2. **Suecia**, in qua Stockholm, Upsalium, Colmarium, attinet huc Jotlandia. 3. **Laplandia**, in qua Uma, Pita, Lapmark. 4. **Botnia**, in qua Lula, Torne. 5. **Tinlandia**, in qua Abo & Provincia Carelia, in qua Wiborgum. 6. **Ingeria**, in qua Oreska. 7. **Livonia**, in qua Riga, Revel, Doerpt.

Ad Poloniam pertinet primò Minor,

in qua est Cracovia, Sandomiria, Lublinum: deinde **Major**, in qua est Pofnania, Kalis & Si-rad. 3. **Cuiavia**, in qua Brezeltge, Dobrzin. 4. **Majovia**, in qua Plooczko, Warfavia. 5. **Russia**, in ea est Leopoldis, seu Lemberg, & Geltz. 6. **Podolia**, in qua Kaminez. 7. **Litvania**, in qua Vilna, Grodna, Kowno, Munsck, Novogradum; Item **Podlachia**, **Polesia**, **Volhynia**, huc attinent Kiow, & nunc dicitur Ukraina. 8. **Prussia**, & haec duplex est; Regia, in qua est Turonium, Elbinga, Marieburgum, Gedanium. Electoralis, in qua est Regiomontium. 9. **Curlandia**, in qua est Wittau, Goldingen. 10. Sengallen. 11. **Samogetia**.

Ungaria duplex est, superior, & inferior:

in illa est Pofonium, Temeswar, Zatmar Tokay, Kaffchau, Nova Solium. In Inferiori est Raab, & Komorren, seu Alata Castra, ac plures Civitates nobilissimae, quas Turcae habent, ut Buda, seu Offen; Albanum, seu Stul Weiffenburg, Belgradum, seu Alba Graeca, Taurinum, & Grichischweiffenburg, quinque Ecclesiae. Item Rascia, Walachia, Moldavia, Transylvania; Sed majorem partem Hungariae, Eheu! Turca possidet, sicut etiam Croatiae, Slavoniae, Dalmatiae, Albaniae, & Boffenae, imò totam Serviam, Bulgariam, Romaniam, in qua est

XXVII.

Ad Germaniam inferiorem pertinet quarta Westphalia.

XXVIII.

Dania Provincia.

XXIX.

Suecia Provincia.

XXX.

Polonia descripta.

XXXI.

Ungaria Umbes & Provincia.

XXIV.

Ad Germaniam inferiorem pertinet Francia.

XXV.

Ad Germaniam inferiorem numerantur Saxoniae.

XXVI.

Ad Saxoniam inferiorem numerantur.

est Constantinopolis, & Adrianopolis, Macedonia Græciam, Moream, Candiam, & Archi-Plagum, quæ sunt omnes Provinciæ, & Regna ad Europam pertinentia.

XXXII. Italia sequentes Status, Dominia, & partitiones habet; primò est Respublica Veneta, quæ possidet Istriam, ubi est Cabo d' Istria, Foro Julium, ubi Palma, *Marchia Trevisana*, ubi Tarvisium, Venetia; partem Lombardiæ, ubi Padua, Vincentia, Verona, Brescia, Bergomum, Crema. 2. sunt Principatus Lombardici, ut Status Mediolanensis, in quo est Mediolanum, Novara, Cremona, Pavia. Territorium Sabaudicum, in quo, in *Provincia Pedemontana*, est Turinum, Susa, Saluzza, Asta: In *Monferrato*, Trino, Casale; in *Nicea* Nizza, Barinonetta. 3. Ducatus *Mantuanus*, in quo Mantua, Guastalla, Sabionetta, Bassolo, Castiglione Solfarino, Novellara. 4. Ducatus *Modenensis*, in quo Modena, Reggio, Capri, Serfolo. 5. Ducatus *Parmensis*, in quo Parma, Piacenza. 6. *Mirandula*. 7. Respublica *Januenfis*, in qua Genua, Pontofino, ad eam pertinet quoque Ducatus Monacensis, item Oneglia, & Final. 8. *Thuscia*, in qua Florentia, Pisa, Senæ, & adnumerantur, Luca, Piombino, Castro.

Respublica Veneta.

Mediolanum

Ducatus Mantuanus.

Mondenensis

Respub. Januensis.

Tuscia.

Status Pontificis.

Regnum Neapolitanum.

Nono Status & Dominia Pontificis, quæ sunt S. Campania d' Romæ, in qua Roma, Ostia, Palestrina. 2. Patrimonium S. Petri, in quo Viterbium, Urbs Vetus. 3. Sylvestro, Orvietum, Perugia. 4. Ducatus Spoletanus, in quo Spoletum, Norcia, Assisium, 5. Ducatus Urbinatus, in quo Urbinum, Fossiumbruno, & Respublica S. Marino. 6. *Marchia Anconitana*, in qua Ancona, Loreto. 7. *Romandiola*, in qua Ravenna, Ariminum Faventia, Bononia, Ferrara, & 8. Beneventum, quod jacet in Regno Neapolitano.

Est hoc Regnum 10. pars Italiæ, in qua sunt Neapolis, Pozzuolo, Capua, Salernum, Amalfi, Otrantum, Brundisium, seu Brindisi, Tarantum, Reggio. Ad hoc Regnum attinet *Sicilia*, in qua Messanum, & Panormum. In *Sardinia* præcipua est Cagliari. In hoc Regno maximè memorabiles sunt flammivomi Montes, Vesuvius, dictus Monte di Soma, & *Ætna*, dictus Mont Gibel, estque in Sicilia.

XXXIII. In Asia plurimum Tyrannorum Dominia sunt. Imperium Turcicum primum.

In Asia sunt Tyrannorum Dominia, prima & principalissima quinque, nempe Imperium Turcicum, Persia, Tartaria magna, China, & India Orientalis.

Imperium Turcicum in se continet sequentes Provincias & Regna, Asiam minorem, seu Natoliam, Galatiam, Capadociam, nunc Amasiam, Syriam Palestinam, Phæniciam, Armeniam majorem, nunc Turcomaniam, Armeniam minorem, nunc Regiam, Albaniam, nunc Georgia orientalis, Iberiam, nunc Georgia occidentalis. Cholchiden nunc Mengrelia, Mesopotamiam, nunc Diarbeck, Babyloniam, seu Chaldæam, Arabiam, & Assyriam nunc Arzerum.

Secundum Regnum Persicum.

Regnum Persicum versùs Orientem habet has Provincias, Atropatenam, Sirwan, Mediam, nunc Sarch, Sufianam, nunc

Elaram, & Chusistan. Versus Occidentem Hircaniam, nunc Carafet, vel Kilan, Margianam, nunc Iselbas, Bacchianam, nunc Corazan, Arianam, nunc Diargument, Poropamisem, nunc Sablestan, Drangianam, nunc Sigistan. In medio sui habet Parthiam, nunc Arac, Persiam, nunc Farfi, Caramanniam, nunc Chirman, & Guadel, huc etiam pertinent Ormus, & Guzarete.

Magna Tartaria continet sequentes Provincias: primò, Tartariam desertam, in qua jacet, Horten, Cazan, Nangasia, Tumen, Attracan, Lucomori, Samoieda, Molgomzaia. Secundò Zagatai. 3. Turchestan. 4. Cathariam; habet hæc Regna Tangud, Camul, Ermigul, Carazan, Tenduc, quod est Regnum magni Sacerdotis Joannis. 5. Tartariam veterem, in qua Ung, & Mongul. In China sunt hæc Regna; ad Sinum, Cantam, Foquien, Chequien, Nanquin, Xanton, Paquin: in medio Xiamsi, Canfis, Sancy, Hanum, Juana, Fuquam, Suinam, Quichen, Qeneis, huc etiam pertinet Conchinchina.

In India Orientali sequentia sunt Regna versùs occidentem: Oriza, Narfinga, Coromandel, Malabar, Cambaia, Decan. Versùs Orientem Cambodia, Siam, Pegu, Bengala, Araca, Malacca. Versùs aquilonem est Idostan, quod Regnum Mogols dicitur, suntque intus Provinciae Delli, Cator, Molta, Mandoa, Sanga.

In Asia sunt plures Insulæ, quæ in triplici differentia constituuntur, majores, mediæ & parvæ. Majores: Nova Zembla, Joponia, Luconia, vel Manilha, Sumatra, Borneo. Mediæ sunt Java, Mindanao, Celebes. Parvæ: Gilolo, Amboina, Timor. Conservate Insulæ sunt Maldive, sub quibus Ceylon, Molucca, Philippina, Joponia, Delas, Velas, seu Ladrone, & Bandanco.

In Asia sunt sequentes Celebriores Civitates, in Natolia Smyrna; in Syria Aleppo, Damascus; in Palestina Jerusalem; in Babylonia Bagdad. In Arabia Mecca. Aden: in Persia Isphan, Schiras. In magna Tartaria Cambalum, Samaracand, in China Pequim, Quimbay, Macao. In India Orientali, Calcut, Cochinchin, Goa, Suratta, Agra, Candahar. In Joponia Meaco; in Java Battavia; in Cæcilon Condi.

In Asia sunt sequentes partes Oceani, Oceanus Scythicus, Syricus, Chinentis, Indicus, mare Tartaricum & Archi-Pelagus S. Lazarati.

In Asia sunt sequentes Sinus Arabicus, qui est mare rubrum, Persicus, Gangeticus, nunc Golgo di Bengala.

In Asia sunt sequentia Freta, Fretum Manilhas, Waygats, Giaciale, Anian, Stretum di Sunda, Fretum Babel, Mandel, Bazona; & maximus Lacus in Asia est mare Caspium.

In Asia sunt sequentes fluvii. In Palestina Jordanus; in Mesopotamia Euphrates, & Tigris.

& Tigris; in India Ganges, & Indus in Tartaria Obius.

In Asia sunt celebratiores montes isti: Libanus in Syria; in Arabia petrosa Sinai & Seir; Taurus in Natolia & Imaus in magna Tartaria.

Africa Tertia Orbis pars notissima, in ea sunt sequentes Provinciae & Regna. Primò *Ægyptum*, in qua sunt celebratissimæ Civitates Alcair olim Memphis, Alexandria & Damiatæ. Secundo *Barbaria*, in qua hæc sunt Provinciae & Libes, Baria, Tunis, olim Carthago, Tripolis, Tremisen, Alger, Fez, ubi est Respublica Sales, Maroco & Dara. Tertiò *Biledulgerit*. Quartò *Sarra*. Quintò *Mauritania*, seu Nigritania, in qua sunt Senega, Guinea. Sextò *Æthiopia* interior dicta Abyssina. Septimò Exterior, in qua sunt sequentes Provinciae: Congo, Monomotapa, Zangibar, hæc pertinent Cafates, Kilon, Mombaza, Melinde & Aian, quò spectant Adel, Adea, Magaduzzo.

In Africa sunt sequentes Insulæ; Canariæ Insulæ, d' Ascension, S. Thomæ, S. Helena, Madagascar, seu S. Laurentii, Zocotora, in qua Aloë crescit, Insulæ Mascarenia, inter Madagascar & Africam.

Promontoria verò sunt celebrata, Cabo Verbe, Cabo Lopo, Gonsalves, & bonæ spei.

In Africa sunt sequentia nomina Oceani, mare Atlanticum, Æthiopicum, Oceanus Orientalis, mare Indicum, Asperum, & Insulæ Madagascar.

In Africa sunt sequentes Sinus: mare Mediterraneum, mare Rubrum, Sinus Barbaricus. Freta: Herculeum & Babel, Mandel. Lacus isti: Zaire, Zaflan, Niger. Fluvii: Nilus, Zaire & Niger. Montes: Atlas in Mauritania, Sierra, montes Lunæ, Pico in Insula Canarica, Teneriffa.

America recentissimè inventa Orbis pars maxima, dividitur in Septentrionalem & Meridionalem. Septentrionalis habet primò Canadam, quæ subdividitur in Eskotilandiam, Corterealem & Terram Laboradon. In Septentrionali secundò est Nova Francia, ad quam pertinet Norumbega. Tertiò Virginea. Quartò Florida. Quintò Nova Granata. Sextò Nova Hispania, ad quam pertinet Nova Galicia, Mechoacan, Mexicana, cum Civitate Mexico, Jucatan, Guatimola & Nicaragua.

In America Meridionali sunt primò Castellæ aurea, in qua sunt Civitates Nombre de Dios & Panama, item Carthagena. Secundo Bagota. Regnum Peru, seu Peruvia, in qua sunt Civitates Lima, Camana, Cusco, Quito, Potosi. Tertiò Chili. Quartò Chica. Quintò Brasilia, in qua sunt Civitates Todos los Santos, seu omnium Sanctorum, Pajmambuco, Peraguaria.

F. Amandi Hermann Physica.

In America sunt sequentes Insulæ: Terra nova, California, Hispaniola, Cuba, Jamaica, Insulæ Principis, omnes in sinu Mexicano, Insulæ Camarcanae, seu Caribes, Insulæ Barbados & Salomonis.

Insula.

In America Oceanus duplex tantum nomen fortitus est, mare del Nort & Mar del Zur, seu Pacificum. Sinus sunt: Mare Vermetum, seu Californium, Sinus Mexicanus & Kudsonii. Freta verò: Magellanicum, le maire, Davis Forbichers & Arican. Lacus Titicaca in America Merid. Nicaragua Froquois in Canada, Eupama, Puerto delos Reges in Brasilia & Parime. Fluvii Maragon, seu Amazonum fluvius di Plata & Fancierò.

Sinus, Lacus, freta fluvii.

Et hæc est descriptio totius Orbis terrarum, Amice Lector, paulò fufius quam speravi, feci tamen non adimplendæ chartæ gratiæ, sed tam curiositati tuæ providendo, hæc etenim Lectioe totam facillè peragrate poteris, omnemque distributionem recensere & utilitati consulendo, hanc enim in Geographicis descriptionibus juvari, & tu opellam hanc magis perficere te valebis.

De magnitudine dixerunt alii & ego hoc, unicum, respectu Cæli punctum est. Et cur ergò tanti terrena æstimantur? Apud Aristotelem tamen habet milliaria 50000. apud Eratosthenem 31500. apud Hipparchum 34625. apud Ptolomæum 22500. apud Alphraganum 20400. & apud Recentiores in ambitu suo continet milliaria 19080.

QUÆSTIO VII.

De Aère Aqua & Igne.

Pro Aère aliud dici non est necesse, quàm cum in tres regiones distribui, *supremam*, scilicet, *mediam* & *infimam*. Infima proxima nobis incipit à superficie terræ & aquæ, & protenditur usque ad certum locum, ad quem pervenit notabilis reflexio radiorum solarium à terra: media incipit à superiori parte infimæ regionis, & protenditur usque ad certum locum, ad quem altissimæ nubes ascendere possunt, in qua generantur nubes, grando, nix, &c. Deinde sequitur *suprema*, quæ protenditur usque ad superficiem concavam ignis, in hac regione generantur meteoræ ignita.

I. Aër habet tres Regiones.

De Aqua Quæres primò: Quo pacto aquæ maris contineri possint in cavernis terræ, quæ constituunt regionem maris? Ratio dubitandi est: Quia moles aquarum, quæ appellatur mare major videtur esse, quàm sit tota terra, cum aqua sit Elementum superius & nobilius, quodque in initio creationis mundi totum terrarum Orbem circumambiebat, & præterea sit rarius

II. Quomodo aqua possit contineri in cavernis.

0000 atque